

Teachers' Research Literacy: A Scoping Review of the Role of Teachers in Research and Research Literacy Models

Vol. 15, No. 2, Tome 80
pp. 355-394
May & June
2024

Mohammad Reza Anani Sarab^{1*} & Solmaz Aghazadeh²

Abstract

In today's world, expanding the existing body of knowledge through research is one of the main pillars of progress in the educational system. To achieve this goal, it is necessary for teachers to have research literacy, which is a prerequisite for their engagement in research. Research literacy can improve the quality of educational processes by helping teachers to apply research-informed approaches in their classrooms. One of the first steps to empower teachers in this regard is to determine their current level of research literacy and identify the knowledge and skills that they need in order to engage in research effectively. The present study introduces the concept of research literacy as an essential construct with regard to teachers' research engagement and discusses its impact on improving teaching methods and ultimately the quality of education. Adopting a scoping review approach, this study elaborates on teachers' roles in relation to the concept of research literacy. Furthermore, the proposed models for the construct of research literacy in the field of education are presented and evaluated. The findings of this study indicated that teachers need to have a critical understanding of research reports in order to find solutions to educational problems, make informed decisions, and implement the implications of research studies in their classrooms. Finally, aiming to strengthen the dynamism of the educational system and encourage teachers to put research findings into practice, a number of practical guidelines are proposed which can promote the status and culture of research in educational settings.

Keywords: role of teachers in research, teachers' research literacy, research literacy models, scoping review

¹ Corresponding Author, Associate Professor, Department of English Language and Literature, Faculty of Letters and Human Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran;

Email: anani@sbu.ac.ir; rez_ananisarab@yahoo.co.uk

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6281-5078>;

² Department of English Language and Literature, Faculty of Letters and Human Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8875-5533>

Received: 12 April 2022
Received in revised form: 23 May 2022
Accepted: 7 June 2022

1. Introduction

The assumption underlying the present study is that language teachers need to develop a certain level of research literacy to be able to teach effectively. Teachers are expected not only to be good consumers of research but also to be engaged in limited classroom research to improve the gap between theory and practice. Teacher education programs normally expose teachers to a core of research methods and design; however, it is not clear whether the courses designed for this purpose can equip teachers with the necessary knowledge and skills to carry out both functions mentioned above. To deal with this issue, the concept of research literacy has been proposed in the last two decades with a number of conceptual models operationalized in the form of research literacy instruments. The argument is that the first step, in a long term plan for developing research literacy among teachers, is to measure their level of research literacy. The purpose of the present study was conduct a scoping review of the conceptual models of research literacy and their components and to suggest strategies for its dissemination among language teachers.

Research Question(s)

How is research literacy defined and what conceptual models are proposed for research literacy in the relevant literature?

2. Literature Review

The literature review is mainly focused on (a) studies which have tried to demonstrate the complexity of effective teaching and the type and diversity of decisions that teacher are supposed to make in their teaching practice; (b) studies which have focused on teachers' engagement with research and its importance for their teaching efficacy; (c) the studies which have dealt with the need for research literacy among teachers. As there is a lack of review studies to show the scope of issues related to research literacy it is argued that the present scoping review is necessary to deal with this gap.

3. Methodology

The present scoping review followed the framework proposed by Arksey and O'Malley (2005) which includes the following five steps: formulating the review research question, searching the literature, selecting and screening the collected studies, classifying and presenting the data, and summarizing and presenting the results.

The inclusion criteria used in the present study were as follows:

- Studies written in English
- Studies published in authoritative journals
- Studies published in the form of articles
- Studies dealing with the concept and models of research literacy
- Studies conducted in education and social sciences
- Studies published between 2000 to 2022

The exclusion criteria of the present study were as follows:

- Studies published in languages other than English
- The grey literature studies
- Studies published in disciplines other than education and social studies

Initially 334 studies were identified which were then reduced to 44 after the inclusion and exclusion criteria were applied through reading the title, abstracts and the relevant section of each paper.

4. Results

The results show that the proposed models of research literacy are based on teachers' role in research. Their roles are classified as: (a) critical understanding of research reports; (b) the ability to engage in classroom

research; (c) applying the research results to teaching practice.

With regard to the proposed models of research literacy, the results show that each proposed model include components which are more in line with the aims and underlying principles of teacher education in the country where the model was introduced. For example, in countries where critical understanding of research reports and their use in developing more effective teaching procedures is emphasised, teachers are expected to be able to identify the implication of the studies they have read and understood and to apply them to the relevant aspects of their teaching practice and to be able to collect research evidence helping them to deal with teaching and learning issues. On the other hand, in countries where teachers are trained to be involved actively in classroom research, they are expected to contribute the educational knowledge development and to be ready to be engaged in evidence-based practice. As it is evident the componenets of research literacy differs in each of these cases, although in both of them the knowledge and skills necessary to be consumer of research is shared.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

دوماهنامه بین‌المللی

د ۱۵، ش ۲ (پیاپی ۸۰)، خرداد و تیر ۱۴۰۳، صص ۳۵۵-۳۹۴

مقاله پژوهشی

<http://dorl.net/dor/20.1001.1.23223081.1401.0.0.178.0>

سواد پژوهشی معلمان:

مرور دامنه‌ای نقش معلمان در پژوهش و الگوهای سواد پژوهشی

محمد رضا عنانی سراب^{۱*}، سلمان آقازاده^۲

۱ دانشیار گروه آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

۲ دانشجوی دکتری آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۱۷

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۲/۱۷

چکیده

در دنیای امروز گسترش دانش از طریق پژوهش یکی از محورهای اصلی پیشرفت در نظام آموزشی محسوب می‌شود. برای تحقق این هدف، لازم است که معلمان از سواد پژوهشی که پیش‌نیاز مشارکت در پژوهش است برخوردار باشند و با به‌کارگیری رویکردهای مبتنی بر نتایج پژوهشی در کلاس‌های خود در مسیر بهبود کیفیت فرایندهای آموزشی حرکت کنند. یکی از اقدامات اولیه برای توانمندسازی معلمان در این حوزه، آگاهی از وضعیت کنونی سواد پژوهشی و تعیین دانش و مهارت‌های مورد نیاز آن‌ها برای مشارکت مؤثر در پژوهش است. در این راستا، پژوهش حاضر به معرفی مفهوم سواد پژوهشی به‌عنوان سازه‌ای مهم و تأثیرگذار در مشارکت معلمان در پژوهش و اهمیت آن در غنی‌سازی روش‌های تدریس و در نهایت ارتقای کیفیت آموزش می‌پردازد. مقاله حاضر بر آن است تا از طریق مروری دامنه‌ای ضمن پرداختن به نقش‌های معلمان در رابطه با پژوهش، به تبیین مفهوم سواد پژوهشی و الگوهای مطرح‌شده برای سازه سواد پژوهشی در حوزه آموزش بپردازد. یافته‌های این مطالعه حاکی از آن است که معلمان به‌منظور حل مسائل مرتبط با فرایندهای تصمیم‌گیری در مورد فرایندهای مختلف آموزشی و پیاده‌سازی کاربردهای مطالعات پژوهشی در کلاس‌های درس نیازمند سواد درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و کاربرد یافته‌های پژوهشی در آموزش هستند. در نهایت، با هدف تقویت پویایی نظام آموزشی و بهره‌برداری از یافته‌های پژوهشی کارآمد در محافل آموزشی راهکارهایی عملی در راستای تثبیت و ترویج جایگاه و فرهنگ پژوهش در محیط‌های آموزشی و همچنین توانمندسازی معلمان برای مشارکت در پژوهش از طریق گسترش سواد پژوهشی آن‌ها ارائه می‌شود.

واژه‌های کلیدی: نقش معلمان در پژوهش، سواد پژوهشی معلمان، الگوهای سواد پژوهشی، مرور دامنه‌ای.

E-mail: anani@sbu.ac.ir & rez_ananisarab@yahoo.co.uk

* نویسنده مسئول مقاله:

۱. مقدمه

در عرصه تدریس، معلمان برای تدریس مؤثر در کلاس و ارائه اصولی مفاهیم اغلب با موقعیت‌ها و پدیده‌های پیچیده‌ای روبه‌رو می‌شوند که نیازمند تصمیم‌گیری‌هایی دشوار و بسیار حساس است. بنابراین، معلمان همواره به منظور تصمیم‌گیری آگاهانه در کلاس به دانشی نیازمندند که معمولاً می‌توانند بخشی از آن را از طریق مطالعه دستاوردهای پژوهشی سایر پژوهشگران دریافت کنند. با وجود این، اتکای مطلق بر این دسته از پژوهش‌ها، که در قالب بنیادها و اصول مشترک تدریس ارائه می‌شود، نمی‌تواند در همه ابعاد پاسخ‌گویی نیازهای معلمان باشد. اما از آنجایی که فرمولی تجویزی برای تدریس وجود ندارد، شایسته است که نیازهای پژوهشی معلمان در کلاس توسط خود معلمان، که از نزدیک با محیط آموزشی آشنا هستند و به صورت مستقیم با آن ارتباط دارند، مورد بررسی قرار گیرد (ساکی، ۱۳۹۱). بر این اساس، معلمان که خود با نیازهای آموزشی متناسب با بافت کلاس آشنا هستند با مشارکت در پژوهش می‌توانند به خلق دانش و نظریه‌هایی دست بزنند که در عملکرد واقعی آن‌ها ریشه دارد و در مواردی با نظریه‌ها و یافته‌های پژوهشی بیرونی تفاوت دارد. علاوه بر این، اگرچه معلمان می‌توانند از نتایج پژوهش‌های دانشگاهی در مورد مسائل آموزشی موجود در کلاس‌های خود الهام بگیرند، این نتایج غالباً به‌طور مستقیم پاسخ‌گویی نیاز معلمان نیستند و دغدغه‌های اصلی معلمان را نادیده می‌گیرند. از این رو، برای کسب مهارت‌های لازم برای مشارکت در پژوهش لازم است که معلمان در نقش خود بازنگری کنند و به جای استفاده افراطی از پژوهش‌های دیگران خود به طبقه‌بندی، پردازش و پیش‌بینی اطلاعات بپردازند و براساس یافته‌های پژوهشی به سازماندهی آموزش در کلاس درس اقدام کنند. بنابراین، معلمان نمی‌توانند منبع اطلاعات خود را تنها به دریافت دانش از پژوهشگران خارج از کلاس محدود کنند و باید بتوانند به‌عنوان کارگزارانی فکور با به‌کارگیری روش‌های پژوهشی به حل مشکلات موجود در کلاس بپردازند. به عبارت دیگر، مشارکت معلمان در پژوهش به معنای آن است که آن‌ها به‌جای اینکه منتظر بمانند تا کسی به آن‌ها بگوید چگونه تدریس کنند، خود در جهت یافتن پاسخی معتبر برای پرسش‌هایشان به امر پژوهش اقدام کنند. چنین رویکردی، به معلمان این فرصت را می‌دهد که دانشی درباره آموزش اثربخش تولید کنند که حاصل پژوهش‌های خود آنان است و می‌توان از آن

در جهت بهبود امر آموزش استفاده کرد.

در این راستا، گام اساسی در ایجاد یک نظام آموزشی پژوهش‌محور کارآمد، ارزیابی سواد پژوهشی معلمان و شناسایی ابعادی است که نیاز به توجه بیشتری دارند. با توجه به نقش و اهمیت پژوهش در عملکرد معلمان، باید آن‌ها را آنگونه آماده کرد که در مسیر انجام پژوهش کم‌ترین خطا را داشته باشند (Wang & Zheng, 2014) و ارزیابی سطح سواد پژوهشی آن‌ها به‌عنوان قدم اول در این مسیر می‌تواند به میزانی قابل توجه به انجام این هدف کمک کند. بر این اساس، ارزیابی اولیه سواد پژوهشی معلمان و فراهم ساختن آموزش‌های مورد نیاز برای مشارکتشان در امر پژوهش می‌تواند بسیار مفید واقع شود. با وجود این، ارزیابی سطح سواد پژوهشی معلمان، تاکنون کمتر مورد توجه قرار گرفته است. اگرچه مهارت‌ها و قابلیت‌های پژوهشی معلمان زمینه‌ساز مشارکت آن‌ها در پژوهش است، تاکنون پژوهشی در راستای بررسی الگوهای موجود برای تبیین سواد پژوهشی معلمان انجام نشده است و با وجود اهمیت بالای پژوهش در بهبود کیفیت آموزش، متأسفانه مقوله سواد پژوهشی مورد توجه جدی قرار نگرفته است.

۱-۱. هدف پژوهش

با توجه به نقش بسیار مهم پژوهش در بهبود کیفیت فرایندهای آموزشی، مسئله سواد پژوهشی و آگاهی از سطح سواد پژوهشی معلمان از اهمیت زیادی برخوردار است. پژوهش حاضر به منظور پاسخ‌گویی به این نیاز هدف‌گذاری و عملیاتی شده است. در این مطالعه، مفهوم و مؤلفه‌های اصلی مهارت‌های مورد نیاز برای مشارکت معلمان در پژوهش در قالب سواد پژوهشی و الگوهای آن شناسایی و تبیین می‌شوند و درنهایت، راهکارهایی به منظور تعمیم و ترویج سواد پژوهشی در بین معلمان و محیط‌های آموزشی پیشنهاد می‌شوند.

۲. پیشینه تحقیق

امروزه تولید و توسعه دانش و پیشرفت همه‌جانبه بخش‌های مختلف در حوزه آموزش به انجام

فعالیت‌های مستمر پژوهشی وابسته است و در سایه پژوهش‌های علمی متناسب با نیاز هر بخش به دست می‌آید (افشاری و محمدزاده، ۱۳۹۱). به لحاظ مفهومی، پژوهش فرایندی نظام‌مند، منسجم و هدفمند در جهت گردآوری و تحلیل و پردازش اطلاعات است که با به‌کارگیری روش‌های علمی به منظور توصیف (فهم ویژگی‌های یک پدیده و ماهیت ارتباط آن با سایر پدیده‌ها)، تبیین (بررسی چرایی و چگونگی روابط)، پیش‌بینی (به‌کارگیری اطلاعات موجود برای پیش‌بینی آینده) و یا ارزشیابی (قضاوت ارزشی درباره موفقیت یا مطلوبیت) مسائل مورد مطالعه انجام می‌گیرد (نوری و اعتمادی‌زاده، ۱۳۹۷). در صورتی که برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری در حیطه مسائل مهمی همچون مسائل آموزشی فاقد پشتوانه پژوهشی باشد و جوانب مختلف آن از قبل مورد بررسی قرار نگرفته باشد ممکن است مشکلاتی را در عملیاتی شدن به همراه داشته باشد. از این رو می‌توان گفت پژوهش به‌عنوان یکی از مهم‌ترین منابع شناخت و آگاهی در حیطه آموزش، به‌ویژه در تصمیم‌گیری‌های کلان آموزشی، نقشی برجسته در تولید دانایی و هدایت امور دارد و از اهمیت و حساسیت بالایی برخوردار است. بنابراین، پژوهش پیوندی عمیق با آموزش دارد و در تولید دانش و هدایت امور در رابطه با فرایندهای آموزشی، نقش عمده‌ای ایفا می‌کند. به همین دلیل نظام‌های آموزشی کارآمد تأکید زیادی بر گسترش مهارت‌های پژوهشی معلمان و ادغام آن در برنامه‌های آموزشی تربیت‌معلم دارند. بر این اساس، پژوهش علاوه بر محیط‌های دانشگاهی باید در سایر محیط‌های آموزشی نیز مورد توجه قرار گیرد.

نتایج پژوهش‌هایی که تا به امروز انجام شده بر نقش مهم پژوهش در بهبود اثربخشی عملکرد معلم تأکید دارد (Borg, 2009; Dikilitaş & Yaylı, 2018; Kirkwood & Christie, 2006; McKay, 2006). با وجود این، پژوهش هنوز جایگاه اصلی خود را به‌طور مؤثر در میان معلمان پیدا نکرده و میزان مشارکت معلمان در پژوهش‌های علمی بسیار پایین است. از جمله عواملی که بر عدم تمایل معلمان به مشارکت در پژوهش تأثیرگذار است می‌توان به عدم آشنایی آن‌ها با شیوه‌های گردآوری و تحلیل و پردازش اطلاعات و سطح پایین مهارت‌ها و قابلیت‌های پژوهشی معلمان اشاره کرد (Wilson et al., 2013). بدیهی است داشتن سواد پژوهشی لازمه مشارکت در فعالیت‌های پژوهشی است و معلمان به‌عنوان مهم‌ترین عناصر نظام آموزشی نیازمند

سواد پژوهشی هستند تا از آن طریق بتوانند با به‌کارگیری ابزارهای پژوهشی موجب تغییر و تحول در نظام آموزشی شوند و دانش خود را با تکیه بر یافته‌های پژوهشی غنی کنند. با وجود این، بسیاری از معلمان به‌علت نداشتن دانش و تسلط کافی بر روش‌های پژوهشی، در فعالیت‌های پژوهشی مشارکت فعال ندارند و در بسیاری از موارد نمی‌توانند به اهداف آموزشی تعیین‌شده دست یابند (محمدنژاد و همکاران، ۱۳۹۲).

۳. مواد و روش کار

روش مورد استفاده در این مطالعه مرور دامنه‌ای است که برآوردی از وسعت و عمق مطالعات موجود در حوزه سواد پژوهشی ارائه می‌کند. هدف اصلی مرورهای دامنه‌ای ارائه اطلاعات در زمینه آن دسته از مسائل پژوهشی است که نسبتاً نوظهور هستند و هنوز ادبیات جامعی در مورد آن‌ها وجود ندارد (Tullock & Ortega, 2017). در واقع، این نوع مطالعات فرصتی را فراهم می‌سازند تا مفاهیم کلیدی، شکاف‌های موجود در پژوهش و منابع و شواهد اصلی در حوزه پژوهشی معینی شناسایی شوند و در دستور کار فرایندهای مرتبط با سیاست‌گذاری قرار گیرند (Arksey & O'Malley, 2005). بنابراین، از آنجایی که حوزه سواد پژوهشی نیز جزو حوزه‌های در حال ظهور است از رویکرد دامنه‌ای بر مبنای چارچوب پنج مرحله‌ای ارائه‌شده توسط آرکسی و اومالی (2005) استفاده شده تا میزان، دامنه و ماهیت مطالعات موجود در رابطه با سازه سواد پژوهشی و الگوهای مطرح‌شده در این زمینه بررسی شود. مراحل اصلی رویکرد پیشنهادشده توسط آرکسی و اومالی (2005) شامل پنج مرحله: ۱. تدوین پرسش پژوهش؛ ۲. شناسایی مطالعات مرتبط؛ ۳. انتخاب و غربالگری مطالعات؛ ۴. طبقه‌بندی و نمایش داده‌ها؛ ۵. خلاصه‌سازی و گزارش یافته‌هاست که در ادامه به توضیح هر یک از این مراحل می‌پردازیم.

۳-۱. مرحله اول: تدوین پرسش پژوهش

هدف از مطالعه دامنه‌ای حاضر شناسایی، ارزیابی و ارائه نتایج و مفاهیم کلیدی مطالعات انجام شده در حوزه سواد پژوهشی از منظر مفهوم و تعریف سازه سواد پژوهشی است.

بنابراین، پرسش پژوهش مطالعه حاضر به شرح زیر است:

-در مطالعات موجود، سواد پژوهشی چگونه تعریف شده و چه الگوهایی در رابطه با سازه سواد پژوهشی مطرح شده است؟

۲-۳. مرحله دوم: شناسایی مطالعات مرتبط

در گام دوم، برای پاسخ به پرسش‌های پژوهش فوق‌کلیدواژه‌های research literacy, literacy for research, research competency, research skills, and research ability, به صورت جداگانه و ترکیبی در عناوین، چکیده‌ها و متون کامل مطالعات پایگاه‌های داده و موتورهای جستجوی Google Scholar, Web of Science, Scopus, Science Direct, ProQuest, ERIC در بازه زمانی سال ۲۰۰۰ تا سال ۲۰۲۲ مورد جست‌وجو قرار گرفتند. راهبرد جست‌وجوی مطالعات مرتبط با سواد پژوهشی معلمان در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱: راهبرد جست‌وجوی مطالعات سواد پژوهشی

Table 1. Search Approaches to Identify the Research Studies

Search engines and databases	Yahoo, Google, Google Scholar, Web of Science, Scopus, Science Direct, ProQuest, ERIC
Date of search	01/02/2022 to 10/03/2022
Limits	Publication year (2000-2022), Language (only resources in English)
Strategy #1	#1 Research literacy OR research skills OR research competency OR research ability OR Literacy and research OR Literacy for research

۳-۳. مرحله سوم: انتخاب و غربالگری مطالعات

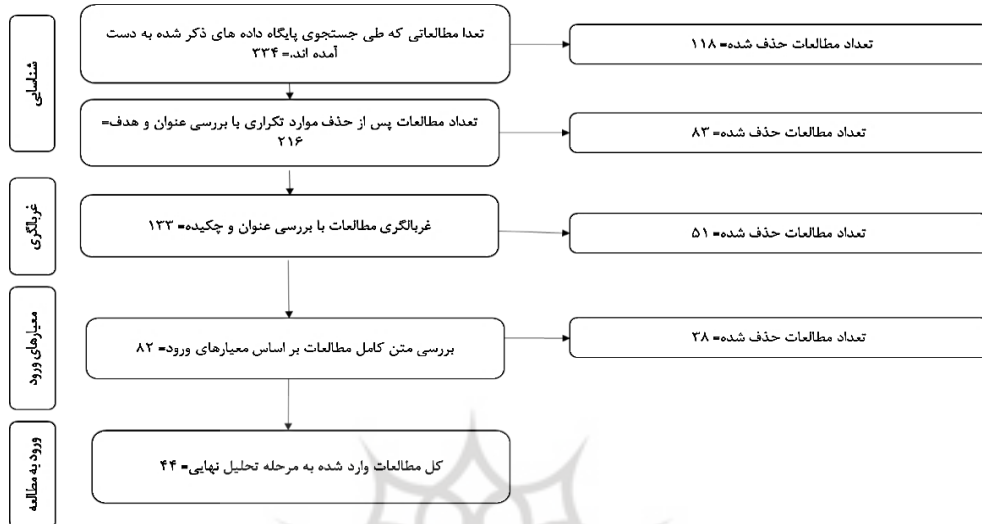
در گام سوم، معیارهای انتخاب و حذف مطالعات در حین انجام جست‌وجوها و مطالعه مستندات براساس پرسش‌های پژوهش و اهداف مرور دامنه‌ای حاضر مشخص شدند. مطالعات اگر معیارهای انتخاب زیر را داشتند انتخاب می‌شدند و در غیر این صورت حذف می‌شدند.

- شرایط انتخاب مطالعات: مطالعاتی که به زبان انگلیسی منتشر شده‌اند، مطالعاتی که در مجلات علمی - پژوهشی دارای نمایه بین‌المللی معتبر منتشر شده‌اند، مطالعاتی که در قالب مقاله منتشر شده‌اند، مطالعاتی که محتوای اصلی آن‌ها پرداختن به مفهوم، تعریف و الگوهای سازه سواد پژوهشی باشد، مطالعاتی که در حوزه آموزش یا علوم اجتماعی باشند، مطالعاتی که نسخه کامل آن‌ها در دسترس باشد، مطالعاتی که در بازه زمانی سال ۲۰۰۰ تا سال ۲۰۲۲ انتشار یافته‌اند.

- شرایط حذف مقالات: مطالعات منتشر شده به سایر زبان‌ها، متون خاکستری، مطالعاتی که در مجلات غیرمعتبر منتشر شده‌اند، مطالعاتی که در قالبی غیر از مقاله (کتاب، پایان‌نامه، کنفرانس، نامه به سردبیر و غیره) منتشر شده‌اند، مطالعاتی که مفهوم و الگوهای سازه سواد پژوهشی ارائه شده در آن‌ها شامل حوزه‌های نامرتب با آموزش یا علوم اجتماعی (مانند بهداشت، پزشکی، کامپیوتر و غیره) باشد، مطالعاتی که نسخه کامل آن‌ها در دسترس نباشد.

بدین ترتیب، ابتدا عناوین مطالعات با توجه به وجود کلیدواژه‌ها بررسی شد و مطالعاتی که با اهداف پژوهش حاضر سازگار نبودند شناسایی و از مطالعه کنار گذاشته شدند. در مراحل بعدی، به ترتیب چکیده و متن کامل مطالعات مورد بررسی قرار گرفت تا مطالعاتی که شامل معیارهای خروج از مطالعه بودند و یا تکراری بودند شناسایی و کنار گذاشته شوند. فرایند انتخاب و غربالگری مطالعات مرور شده تا دستیابی به مطالعات نهایی برای بررسی طبق فلوچارت PRISMA-ScR (Tricco et al., 2018) که برای مرورهای دامنه‌ای پیشنهاد شده است در نمودار ۱ نشان داده شده است.

پژوهش‌های علوم انسانی و مطالعات تربیتی
رتال جامع علوم انسانی

نمودار ۱: فرایند انتخاب و غربالگری مطالعات

Figure 1. Process of Research Study Selection and Screening

۴-۳. مرحله چهارم: طبقه‌بندی و نمایش داده‌ها

در گام چهارم، پس از جست‌وجوی مقالات و تهیه فهرست اولیه، به منظور کدگذاری مقالات از فرم استخراج داده‌ها که بر اساس اهداف پژوهش توسط پژوهشگران طراحی شده بود استفاده شد. اطلاعات استخراجی این فرم شامل بخش‌هایی از جمله عنوان مطالعه، نام نویسندگان، سال انتشار، کشور محل انجام مطالعه، طرح مطالعه، روش مطالعه، مشارکت‌کنندگان در مطالعه، ابزار جمع‌آوری داده‌ها و تعریف سواد پژوهشی بود. گفتنی است که به منظور طبقه‌بندی داده‌ها، ابتدا داده‌های پنج مقاله به صورت آزمایشی برای این فرم استخراج شد و نواقص و مشکلات موجود در فرم اولیه استخراج داده‌ها برطرف گردید. سپس، تمامی اطلاعات مطالعات انتخاب‌شده توسط پژوهشگران استخراج و طبقه‌بندی و موارد مورد ابهام نیز از طریق بحث و گفت‌وگو برطرف شد. برای اطمینان از قابل اعتماد بودن کدگذاری، از روش توافق درون موضوعی بین دو کدگذار استفاده شد. برای تعیین مقدار پایایی از ضریب کاپای کوهن استفاده شد. بدین ترتیب، میزان توافق بین کدگذاران ۰.۷۳ محاسبه شد.

۵-۳. مرحله پنجم: خلاصه‌سازی و گزارش یافته‌ها

در پژوهش حاضر، یافته‌ها در دو بخش نقش معلمان در پژوهش و الگوهای سواد پژوهشی ارائه شده‌اند.

۴. یافته‌ها

در مجموع، با توجه به تعداد اندک پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه سواد پژوهشی، تعداد ۳۳۴ مقاله اصلی و متون خاکستری یافت شد که پس از بررسی عنوان، هدف، چکیده، و متن کامل آن‌ها ۲۹۰ مورد به دلیل تکراری بودن، عدم ارتباط مستقیم با هدف مطالعه، و دارا نبودن معیارهای انتخاب و حذف کنار گذاشته شدند. در نهایت، ۴۴ مطالعه با متن کامل جهت ورود به تحلیل مرور جامع انتخاب شد و نتایج مربوط به این مقالات منتخب در مرحله نهایی، دسته‌بندی شده و از نظر تعریف سواد پژوهشی و الگوهای ارائه‌شده برای سواد پژوهشی مورد بررسی قرار گرفتند. ویژگی‌های مطالعات وارد شده براساس فرم استخراج داده‌ها در جدول ۲ (ضمیمه) خلاصه شده است.

۴-۱. نقش معلمان در پژوهش

نتایج گردآوری شده نشان می‌دهد که الگوهای ارائه‌شده برای سواد پژوهشی ناظر بر نقش معلمان در پژوهش است. به همین جهت قبل از ارائه الگوهای سواد پژوهشی، به تبیین نقش معلمان براساس پیشینه تحقیق مستخرج از پژوهش‌های گردآوری شده می‌پردازیم. تعریف جامع از نقش معلمان در پژوهش توسط بورگ (2010) ارائه شده است. از دیدگاه بورگ (2010) سواد پژوهشی معلمان در دو سطح تعریف شده است: ۱) درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی در نقش مصرف‌کننده پژوهش‌های دیگران؛ و ۲) توانایی انجام پژوهش‌های مرتبط با آموزش در نقش معلم پژوهشگر. دو سطح مورد بحث در راستای یکدیگر تعریف شده‌اند و بنابراین برای ایجاد آمادگی انجام پژوهش لازم است توانایی درک انتقادی گزارشات پژوهشی در معلمان ایجاد شود. براساس چنین تمایزی، نقش معلمان در رابطه با پژوهش را می‌توان در قالب سه دسته سواد درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و کاربرد یافته‌های پژوهشی در آموزش، سواد انجام پژوهش

و همچنین سواد درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و توانایی انجام پژوهش‌های مرتبط با آموزش عنوان کرد. در قسمت زیر، تعاریف ارائه شده برای مفهوم سواد پژوهشی در مطالعات مرور شده به تفکیک هر یک از ابعاد نقش معلمان در پژوهش ارائه شده است.

۲-۴. سواد درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و کاربرد یافته‌های پژوهشی در آموزش

از دیدگاه سواد درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و کاربرد یافته‌های پژوهشی در آموزش، پژوهشگران تعاریف گوناگونی برای نقش معلمان در رابطه با پژوهش ارائه کرده‌اند. به عنوان مثال، ویلیامز و کولز (2007) سواد پژوهشی را به عنوان توانایی دسترسی به شواهد پژوهشی، انتشار و به اشتراک‌گذاری یافته‌های پژوهشی معرفی می‌کنند. در همین راستا، داو و ساتن (2016)، سواد پژوهشی معلمان را به عنوان توانایی جست‌وجوی ماهرانه، بازیابی، تفسیر، و ارزیابی نقادانه مطالعات پژوهشی در نظر می‌گیرند. به عقیده هابرفنلر و فنزل (2017) سواد پژوهشی عبارت است از توانایی معلمان در به‌کارگیری کارآمد شواهد پژوهشی به منظور تقویت عملکرد آموزشی. وستبروک و همکاران (2021) نیز سواد پژوهشی را به صورت توانایی تفسیر پیشینه پژوهش، تأمل و استفاده از نتایج پژوهشی در رابطه با تدریس، تبدیل نتایج مطالعات پژوهشی به راهکارهایی کاربردی در تدریس عنوان می‌کنند. همچنین، در مطالعات انجام شده در کشور آلمان سواد پژوهشی اغلب در قالب توانایی دسترسی هدفمند به مطالعات پژوهشی، تأمل و ارزیابی شواهد و به‌کارگیری نتایج حاصل از آن برای حل مشکلات مرتبط با تصمیمات آموزشی تعریف شده است (Groß Ophoff, Schladitz et al., 2017; Groß Ophoff et al., 2015; Groß Ophoff, Wolf et al., 2017).

۳-۴. سواد انجام پژوهش

از طرفی دیگر، نقش معلمان در پژوهش در برخی از مطالعات بر توانایی و قابلیت انجام مطالعات پژوهشی، اتخاذ رویکردی پژوهش - محور در فرایندهای آموزشی و تولید دانش حرفه‌ای مرتبط

متمرکز است. برای مثال، کاچران - اسمیت و لایتل (2004) سواد پژوهشی معلمان را با توانایی آن‌ها در انجام پژوهش و تولید دانش پژوهشی یکسان در نظر می‌گیرند. در واقع، آن‌ها بر مشارکت فعال معلمان در انجام پژوهش، تولید دانش محلی، نظریه‌پردازی در مورد جوانب مختلف فرایندهای آموزشی و ارزیابی و به چالش کشیدن نظریات و پژوهش‌های سایر پژوهشگران تأکید می‌کنند. آرمن (2008) سواد پژوهشی را در قالب مشارکت فعالانه در امر پژوهش و تولید دانش پژوهشی که خود در راستای رشد حرفه‌ای معلم است و موجب تقویت موقعیت و استقلال معلمان می‌شود تعریف می‌کند. از دیدگاه کو و چیو (2009) نیز سواد پژوهشی توانایی انتخاب موضوع، تدوین پرسش پژوهش، نگارش مرور پیشینه با اتکا بر تفکر انتقادی و انتخاب روش مناسب برای انجام پژوهش است.

در همین راستا، میجر و همکاران (2013) معتقدند که سواد پژوهشی شامل توانایی معلمان برای برنامه‌ریزی، طراحی و اجرای مطالعات پژوهشی است. همچنین، در تعریفی که خری (2018) از سواد پژوهشی ارائه می‌کند این نوع از سواد شامل دانش و مهارت‌های مورد نیاز برای انجام پژوهش به شیوه‌ای مؤثر است. از دیدگاه یامین - علی و سمبوچاران (2021) سواد پژوهشی توانایی طراحی و اجرای مراحل پژوهش، تجزیه و تحلیل داده‌ها و در نهایت تصمیم‌گیری آگاهانه در رابطه با مسائل آموزشی است. زبراگ (2021) نیز سواد پژوهشی را به‌عنوان توانایی تعیین موضوع و سؤالات پژوهش، جمع‌آوری داده‌های لازم، به‌کارگیری روش پژوهش مناسب، سازمان‌دهی اطلاعات جمع‌آوری‌شده، ارزیابی و تحلیل داده‌ها، انتشار یافته‌ها و به‌کارگیری دانش جدید در نظر می‌گیرد.

۴-۴. سواد درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و توانایی انجام پژوهش‌های مرتبط با آموزش

همان‌گونه که در مقدمه این بخش به نقل از بورگ عنوان شده، دو سطح سواد پژوهشی عبارت‌اند از: (۱) سواد درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی در نقش مصرف‌کننده پژوهش‌های دیگران؛ و (۲) توانایی انجام پژوهش‌های مرتبط با آموزش در نقش معلم پژوهشگر. در عین حال، برخی از

پژوهشگران این دو سطح از سواد پژوهشی را با هم ترکیب می‌کنند و معلمانی را دارای سواد پژوهشی در نظر می‌گیرند که هم مصرف‌کننده دانش حاصل از مطالعات پژوهشی هستند و هم از طریق انجام پژوهش در رابطه با عملکرد تدریس خود این دانش را تولید می‌کنند. در رابطه با این نوع از دانش ترکیبی، بورگ (2010) بر این باور است که سواد پژوهشی شامل مشارکت معلمان در پژوهش به‌عنوان مصرف‌کننده و تولیدکننده دانش پژوهشی است. از دیدگاه هارلم و سلا (2011) سواد پژوهشی توانایی معلمان در دسترسی به مطالعات پژوهشی، ارزیابی نتایج آن‌ها و مشارکت در انجام مطالعات اقدام‌پژوهی است. به عقیده گریفن (2013) نیز سواد پژوهشی توانایی یافتن، خواندن و درک پیشینه موضوع، طراحی پژوهش، جمع‌آوری داده‌ها، تفسیر و گزارش نتایج پژوهش و به‌کارگیری نتایج پژوهشی است. به همین ترتیب، در تعریف ارائه‌شده توسط تک و وندرلایند (2016) سواد پژوهشی با توانایی استفاده هوشمندانه از نتایج پژوهشی، توانایی انجام پژوهش و اجرای پژوهش یکسان است. گاتمن و گنزر (2017) نیز سواد پژوهشی را به‌عنوان توانایی شناسایی مسائل آموزشی موجود، تدوین سؤالات پژوهشی مناسب، طراحی و انجام پژوهش به منظور بررسی آن‌ها، تفسیر نتایج و ارائه راهکارهای کاربردی جهت رفع چالش‌ها تعریف می‌کنند.

در همین راستا، ایوانز و همکاران (2017) و ایوانز (2017) معتقدند که سواد پژوهشی به معنای توانایی به‌کارگیری شواهد پژوهشی به‌عنوان بخشی جدایی‌ناپذیر از آموزش است. آن‌ها بر این باورند که سواد پژوهشی شامل توانایی استخراج و ترکیب انواع مختلف شواهد به‌دست‌آمده از پژوهش، مشارکت فعال در امر پژوهش و همچنین بررسی یافته‌های پژوهشی سایر پژوهشگران می‌شود. جمسی (2018) نیز از سواد پژوهشی به‌عنوان توانایی بازیابی و دسترسی به مطالعات آموزشی، استفاده از منابع اطلاعات دیجیتال، کنکاش در موتورهای جستجو و پایگاه‌های داده، ارزیابی اطلاعات از طریق مقایسه انتقادی منابع اطلاعاتی مختلف، آشنایی با مفاهیم کلیدی مورد استفاده در پژوهش و داشتن مهارت‌های تفکر انتقادی یاد می‌کند. گفنتی است که ترکیبی از این دو معنا (نقش معلم به‌عنوان مصرف‌کننده و تولیدکننده دانش پژوهشی) در تعریف بوید (2021) و کانستبل و بوید (2021) از سواد پژوهشی نیز به چشم

می‌خورد که مفهوم سواد پژوهشی را در قالب به‌کارگیری نقادانه یافته‌های پژوهشی و تولید دانش مبتنی بر خرد عملی از طریق انجام پژوهش مطرح می‌کنند. در واقع، این پژوهشگران با استفاده از اصطلاح «پژوهش حرفه‌ای مشارکتی» معلم را نه تنها به‌عنوان مصرف‌کننده منتقدانه دانش پژوهشی، بلکه به‌عنوان فردی که از طریق انجام پژوهش‌های مشارکتی مبتنی بر خرد عملی به تولید دانش می‌پردازد توصیف می‌کنند.

بر اساس نتایج تقسیم‌بندی مقالات براساس نقش‌های مختلف معلمان در پژوهش که در جدول ۳ ارائه شده است، از ۴۴ مقاله مرور شده در این مطالعه، ۲۱ مقاله در دسته اول (سواد درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و کاربرد یافته‌های پژوهشی در آموزش)، ۱۴ مطالعه در دسته دوم (سواد انجام پژوهش) و ۹ مطالعه نیز در دسته سوم (سواد درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و توانایی انجام پژوهش‌های مرتبط با آموزش) قرار گرفتند. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که در اکثر مطالعات گردآوری‌شده سواد پژوهشی بعد اول نقش معلم در پژوهش را در برمی‌گیرد. به طور خاص، یافته‌های این مطالعه حاکی از آن است که اغلب مطالعات مرور شده، مانند مطالعات انجام‌گرفته در کشورهای انگلستان و آلمان، با در نظر گرفتن معلمان به‌عنوان مصرف‌کنندگان دانش پژوهشی حاصل از پژوهش‌های دیگران، مشارکت معلمان در پژوهش را با درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و همچنین به‌کارگیری یافته‌های پژوهشی در فرایندهای آموزشی یکسان می‌دانند و سواد پژوهشی را نیز مطابق با چنین دیدگاهی به‌عنوان توانایی خواندن، تأمل و استفاده خردمندانه از یافته‌های پژوهشی تعریف می‌کنند (Williams & Coles, 2007) و از معلمان انتظار دارند که در کنار مطالعه و ارزیابی کارهای پژوهشی سایر پژوهشگران، بتوانند از نتایج و شواهد پژوهشی آن‌ها به نحوی شایسته در حوزه آموزش استفاده کنند (Groß Ophoff et al., 2015, 2021). از طرفی، بخش عمده‌ای از مطالعات انجام شده در کشورهای نظیر سوئد و فنلاند بیشتر بر جنبه سواد انجام پژوهش متمرکز هستند و از معلمان انتظار دارند که بتوانند از طریق انجام پژوهش دانش پژوهشی را تولید کنند (Arreman, 2008; Toom et al., 2010). بنابراین، در این کشورها از معلمان انتظار می‌رود که علاوه بر درک انتقادی گزارشات پژوهشی، توانایی انجام پژوهش‌های مرتبط با معضلات آموزشی را نیز داشته باشند. به عبارت دیگر، در نظام‌های آموزشی این کشورها

آموزش متکی بر شواهد پژوهشی و معلم پژوهشگر مورد تأکید است. از سوی دیگر، گروه دیگری از مطالعات انجام شده در کشورهایی مانند هلند و بلژیک بر تعامل میان خواندن و درک انتقادی مطالعات پژوهشی و انجام مطالعات پژوهشی تأکید دارند و با تلفیق این دو بعد، از معلمان انتظار دارند که در کنار مطالعه و ارزیابی کارهای پژوهشی سایر پژوهشگران، بتوانند مطالعات پژوهشی خود را به صورت مستقل طراحی و اجرا کنند (Griffoen, 2013; Tack & Vanderlinde, 2016). با وجود تفاوت‌های موجود در رابطه با تعریف ارائه شده از مفهوم سواد پژوهشی در مطالعات مرور شده، آنچه در میان این تعاریف مشترک است این است که سواد پژوهشی، به‌عنوان پیش‌نیاز مشارکت معلمان در پژوهش، بر توانایی معلمان در درک انتقادی و استفاده از شواهد گزارش‌های پژوهشی در رابطه با نیازهای آموزشی متمرکز است.

جدول ۳: نتایج تقسیم بندی مقالات مرور شده طبق نقش‌های مختلف معلمان در پژوهش

Table 3. Results of Reviewed Papers Classified Based on Different Roles of Teachers in Research

نقش معلمان در پژوهش	فراوانی	درصد	کد مقاله
سواد درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و کاربرد یافته‌های پژوهشی در آموزش	۲۱	٪۴۸	۲۰، ۱۸، ۱۴، ۱۲، ۱۰، ۷، ۶، ۲، ۱، ۳۲، ۲۹، ۲۸، ۲۷، ۲۴، ۲۳، ۲۲، ۲۳، ۲۳، ۴۰، ۳۷، ۳۳، ۴۳، ۴۲، ۴۰
سواد انجام پژوهش	۱۴	٪۳۲	۳۱، ۱۷، ۱۶، ۱۳، ۱۱، ۹، ۵، ۳، ۴۴، ۴۱، ۳۹، ۳۸، ۳۶، ۳۴
سواد درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و توانایی انجام پژوهش‌های مرتبط با آموزش	۹	٪۲۰	۳۰، ۲۶، ۲۵، ۲۱، ۱۹، ۱۵، ۸، ۴، ۳۵
مجموع مطالعات مرور شده	۴۴	٪۱۰۰	

۴-۵. الگوهای سواد پژوهشی

در رابطه با الگوهای پیشنهاد شده در زمینه سواد پژوهشی و مؤلفه‌های تشکیل دهنده آن‌ها، نتایج مطالعات گردآوری شده در جدول ۲ ستون آخر را می‌توانیم براساس تقسیم‌بندی نقش معلمان

در پژوهش که در بالا ارائه شد به شکل زیر خلاصه کنیم. میرا و همکاران (2012) سواد پژوهشی را در قالب پنج مؤلفه که شامل توانایی انجام پژوهش، مهارت‌های تأمل، مهارت‌های حل مسئله، مهارت‌های ارتباطی و مهارت‌های روش تحقیق است تعریف می‌کنند و معتقدند که سواد پژوهشی افراد را می‌توان از طریق ارزیابی توانایی‌های آن‌ها در رابطه با ابعاد مختلف امر پژوهش از جمله مهارت در دستیابی به اطلاعات مورد نظر، آشنایی با رویکردها و روش‌های پژوهش، تحلیل داده‌ها و انتشار نتایج پژوهش سنجید. گروس اوفاف و همکاران (2015) نیز با تأکید بر نقش سواد پژوهشی در حوزه آموزش و اینکه سواد پژوهشی شامل مهارت‌های شناختی مورد نیاز برای مشارکت موفقیت‌آمیز در امر پژوهش است که از طریق فرایندهای یادگیری در آموزش عالی کسب می‌شوند اذعان می‌کنند که سواد پژوهشی متشکل از سه مؤلفه سواد اطلاعاتی، سواد آماری و استدلال مبتنی بر شواهد است. به‌طور مشابه، آقازاده و عنانی سراب (تحت داوری) الگویی که شامل سه مؤلفه کلیدی سواد اطلاعاتی، سواد آماری و استدلال مبتنی بر شواهد است پیشنهاد می‌کنند و معتقدند که پژوهشگران از سواد اطلاعاتی و سواد آماری برای شناسایی منابع شواهد و تجزیه و تحلیل شواهد جمع‌آوری‌شده برای پاسخ به سؤالات پژوهش استفاده می‌کنند و سپس با بهره‌گیری از مؤلفه سوم به استدلال براساس شواهد جمع‌آوری شده می‌پردازند. به همین ترتیب، گس و همکاران (2018) با تأکید بر اینکه سواد پژوهشی معلمان نقشی اساسی در بهبود عملکرد آموزشی آن‌ها و همچنین گسترش دانش موجود در حوزه تربیت‌معلم دارد مؤلفه‌های اصلی سواد پژوهشی را به‌عنوان قابلیت‌های پژوهشی افراد در رابطه با روش‌های پژوهش، روش‌شناسی و رویه‌های پژوهش عنوان می‌کنند. علاوه بر این، یوسف و همکاران (2019) معتقدند که سه مؤلفه سواد اطلاعاتی، دانش روش پژوهش و سواد آماری مؤلفه‌های اصلی سواد پژوهشی را تشکیل می‌دهند که معلمان با اتکا بر آن‌ها می‌توانند به مطالعات پژوهشی دسترسی پیدا کرده و نتایج آن‌ها را در راستای نیازهای خود تفسیر و ارزیابی کنند. درنهایت، زاگر و نصرتی‌نیا (2021) با تمرکز بر جنبه کمی سواد پژوهشی، مفهوم سواد پژوهشی را در قالب دانش افراد در رابطه با مطالعات پژوهشی کمی تعریف می‌کنند و بر این باورند که سواد پژوهشی کمی متشکل از چهار مؤلفه توسعه دانش انتخاب موضوع پژوهش، دانش طراحی

پژوهش، دانش رویه‌ای و دانش تجزیه و تحلیل داده‌هاست.

در رابطه با الگوهای ارائه‌شده برای تبیین سازه سواد پژوهشی، براساس یافته‌ها، به نظر می‌رسد که در برخی از مطالعات رابطه‌ای منطقی میان مؤلفه‌های مختلف سواد پژوهشی وجود ندارد و پژوهشگران توجیه شفافی درخصوص دلیل انتخاب مؤلفه‌های مورد بررسی ارائه نمی‌دهند برای مثال، الگوی ارائه‌شده توسط یوسف و همکاران (2019) شامل دو مؤلفه مرتبط با سواد (سواد اطلاعاتی و سواد آماری) و یک مؤلفه مرتبط با دانش (دانش روش پژوهش) است، در صورتی که استفاده موازی از واژه‌های سواد و دانش، نیاز به پرداختن به وجه تمایز میان آن‌ها نیز دارد. به‌عنوان مثالی دیگر در این مورد می‌توان به الگوی ارائه‌شده توسط میرا و همکاران (2012) اشاره کرد که در آن مؤلفه‌هایی مانند مهارت‌های تأمل و مهارت‌های حل مسئله در الگوی پیشنهادشده گنجانده شده‌اند. با اینکه این دو مؤلفه را می‌توان به‌عنوان فرایندهای شناختی مرتبط با پژوهش در نظر گرفت، اما به دلیل عام بودن شاید نتوان آن‌ها را جزو مؤلفه‌های تخصصی امر پژوهش در نظر گرفت. نکته دیگری که در رابطه با مؤلفه‌های سواد پژوهشی در الگوهای مورد بررسی حائز اهمیت است عدم تمایز میان دانش و مهارت (See Meerah et. al, 2011) و همچنین تمرکز افراطی برخی از الگوها بر مؤلفه‌های دانش - محور (Groß Ophoff et al., 2015; Zaker & Nosratinia, 2021) است. به‌علاوه، گفتنی است که بیشتر الگوهای مورد بررسی به صورت افراطی بر الگوی پژوهش کمی تمرکز دارند به طوری که ارزیابی سواد پژوهش کیفی و همچنین پژوهش آمیخته در آن‌ها نادیده انگاشته شده است.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

براساس یافته‌ها، در مطالعات مرورشده می‌توان سواد پژوهشی را با درنظر گرفتن سه بعد از نقش‌های معلمان در رابطه با پژوهش، (۱) سواد درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و کاربرد یافته‌های پژوهشی در آموزش؛ (۲) سواد انجام پژوهش؛ و همچنین (۳) سواد درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و توانایی انجام پژوهش‌های مرتبط با آموزش تعریف کرد. مقایسه تعاریف ارائه‌شده نشانگر این است که مطالعاتی که در کشورهای مختلف انجام شده‌اند هر کدام با توجه

به اصول و اهداف دوره‌های تربیت‌معلم و وظایف مورد انتظار از معلمان خود سواد پژوهشی را تعریف کرده‌اند. برای مثال، در نظام‌های آموزشی کشورهایی که در آن‌ها اصول تربیت‌معلم بر سواد درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و کاربرد یافته‌های پژوهشی در آموزش تأکید دارد از معلمان انتظار می‌رود که در کنار مطالعه و ارزیابی کارهای پژوهشی سایر پژوهشگران، بتوانند کاربرد آن‌ها در رابطه با ابعاد مختلف فرایندهای آموزشی را شناسایی کنند و شواهد پژوهشی را در راستای حل مشکلات و نیازهای آموزشی به‌کار گیرند. از طرفی، وظایف معلمان در رابطه با پژوهش در برخی کشورها بیشتر بر جنبه سواد انجام پژوهش و تولید دانش پژوهشی متمرکز است. در واقع، در این کشورها که اصول و برنامه‌دستی دوره‌های تربیت‌معلم مبتنی بر پژوهش است سواد پژوهشی جایگاهی اساسی در آموزش‌های اولیه معلمان دارد. به طور واضح‌تر، در چنین محیط‌هایی، از معلمان انتظار می‌رود که به صورت فعالانه در انجام مطالعات پژوهشی مشارکت کنند. بنابراین، تولید دانش پژوهشی جدید و به‌اشتراک‌گذاری آن با سایر معلمان از اهداف اصلی دوره‌های تربیت‌معلم این کشورهاست و در رشد حرفه‌ای معلمان نیز تأثیر بسزایی دارد. از سوی دیگر، در نظام‌های آموزشی برخی کشورها از معلمان انتظار می‌رود که علاوه بر توانایی درک و ارزیابی نقادانه یافته‌های پژوهشی، از توانایی انجام پژوهش در راستای حل معضلات آموزشی نیز برخوردار باشند. در حقیقت، هدف اصلی نظام‌های آموزشی دوره‌های تربیت‌معلم موجود در این کشورها تربیت معلمان مستقل و متفکری است که بتوانند از شواهد پژوهشی در کلاس‌های خود استفاده کنند و به‌صورت هم‌زمان از طریق انجام مطالعات پژوهشی بر دانش تجربی خود بیفزایند و نتایج را با سایر پژوهشگران به‌اشتراک بگذارند. براساس یافته‌ها، تعریف ارائه‌شده برای سواد پژوهشی در اکثر مطالعات گردآوری‌شده با بُعد اول (سواد درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و کاربرد یافته‌های پژوهشی در آموزش) همخوانی دارد. به عبارت دیگر، در اکثر مطالعات مرور شده به این نکته اشاره شده که معلمان باید بتوانند با تکیه بر تفکر انتقادی، گزارش‌های پژوهشی را به دقت بررسی کرده و با برقراری تعامل میان یافته‌های پژوهشی و محیط‌های آموزشی از شواهد پژوهشی در راستای بهسازی فرایندهای آموزشی استفاده کنند. درحقیقت، هدف اصلی برخورداری از سواد درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و

کاربرد یافته‌های پژوهشی در آموزش حل مسائل مرتبط با فرایندهای تصمیم‌گیری در آموزش و پیاده‌سازی کاربردهای مطالعات پژوهشی در تصمیم‌گیری‌های حرفه‌ای از طریق به‌کارگیری خردمندانه راهکارهای عملی و ایده‌های نوین مبتنی بر شواهد پژوهشی در فرایندهای آموزشی است. در این راستا، چنین دیدگاهی به تربیت معلمان متفکری منجر می‌شود که هم قادر به درک و تحلیل یافته‌های پژوهشی هستند و هم می‌توانند نتایج آن‌ها را در قالب راهکارهایی کاربردی و مفید تبیین کنند (Donitsa-Schmidt & Zuzovsky, 2021). بدیهی است که در چنین شرایطی با کسب توانایی‌های لازم برای مشارکت در پژوهش از این دیدگاه، این فرصت برای معلمان فراهم می‌شود که به درکی نسبی از اهداف و ارزش‌ها و رابطه متقابل میان پژوهش و خرد عملی برسند، جوانب مختلف عملکرد خود و همچنین محیط‌های آموزشی را که در آن فعالیت می‌کنند بررسی کنند، پاسخ سؤالات خود را بیابند، به‌طور آگاهانه در مورد فرایندهای آموزشی تصمیم‌گیری، و هویت حرفه‌ای خود را تقویت کنند (Boyd, 2021).

در نتیجه، به‌منظور بهبود اثربخشی آموزشی لازم است معلمان با مشارکت در امر پژوهش در مورد جوانب مختلف مسائل آموزشی تحقیق کنند. یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر مشارکت معلمان در پژوهش که شایسته توجه فراوان است سواد پژوهشی است. در همین راستا، به‌عنوان گام نخست در ترغیب معلمان به مشارکت در فعالیتهای پژوهشی ابتدا باید وضعیت کنونی سواد پژوهشی آن‌ها مورد ارزیابی قرار گیرد تا بتوان براساس آن، برنامه‌های آموزشی لازم را در این زمینه طراحی کرد. با چنین درکی، مقاله حاضر پس از بررسی نقش معلمان در پژوهش به نقد و ارزیابی الگوهای ارائه‌شده در رابطه با سازه سواد پژوهشی پرداخت. مروری بر مطالعات انجام‌شده حاکی از آن است که در بیشتر مطالعات مرور شده به این نکته اشاره شده که معلمان به‌منظور حل مسائل مرتبط با فرایندهای تصمیم‌گیری در مورد فرایندهای مختلف آموزشی و پیاده‌سازی کاربردهای مطالعات پژوهشی در کلاس‌های درس نیازمند سواد درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و کاربرد آن‌ها در آموزش هستند.

از آنجایی که پژوهش درحقیقت یک فن است و ابعاد مختلفی دارد، توجه به این نکته مهم که خود پژوهش نیز نیازمند آموزش است و یادگیری و به‌کار بستن آن جز با آموزش میسر نیست

از اهمیت بالایی برخوردار است. در این راستا، پیشنهاد می‌شود که ارتقای سطح سواد پژوهشی معلمان و اقدامات لازم برای افزایش کمیّت و کیفیت برنامه‌ها و برگزاری کارگاه‌های آموزشی لازم برای توسعه ابعاد مختلف سواد پژوهشی آن‌ها در کانون توجه برنامه‌ریزی‌های نهادهای آموزشی قرار گیرد. برای مثال، ارائه آموزش‌های پیش از خدمت و ضمن خدمت به معلمان در زمینه چگونگی مشارکت در پژوهش و همچنین استفاده از یافته‌های پژوهشی می‌تواند با ارائه مهارت‌ها و قابلیت‌های پژوهشی لازم معلمان را از لحاظ پژوهشی توانمند سازد و سواد پژوهشی آن‌ها را تقویت کند. بدین منظور، یکی از مهم‌ترین اقدامات لازم گنجاندن درس‌های مربوط به سواد پژوهشی در برنامه آموزشی مراکز تربیت‌معلم و همچنین بهینه‌سازی ساختار نظام آموزشی و آماده‌سازی معلمان برای آموزش پژوهش - محور است.

به موازات چنین اقداماتی، فرهنگ پژوهش و پژوهشگری نیز باید در میان محیط‌های آموزشی به رسمیت شناخته شود و مشارکت در فعالیت‌های پژوهشی در ارزشیابی عملکرد معلمان و ارتقای حرفه‌ای آنان لحاظ شود. همچنین، پیرامون راهکارهای تحقق سواد پژوهشی پیشنهاد می‌شود با تقویت ارتباط میان مؤسسه‌های آموزشی و حوزه‌های پژوهشی پژوهش‌ها به سمت شناسایی و رفع چالش‌های مرتبط با فرایندهای آموزشی حرکت کنند و راهکارهایی عملی در جهت ارتقای کیفیت آموزش ارائه شوند. علاوه بر این، لازم است سازمان‌های آموزشی ایجاد نشریه‌ها و همایش‌های پژوهشی مختص معلمان در رأس کار خود قرار دهند، زمینه مناسب برای تأمین منابع مالی مورد نیاز مشارکت معلمان در پژوهش را فراهم کنند و معلمان را به ارائه و به اشتراک‌گذاری ایده‌ها و نتایج پژوهشی خود تشویق کنند. در چنین شرایطی است که این فرصت در اختیار معلمان قرار داده می‌شود که مسائل و چالش‌های موجود در کلاس‌های خود را شناسایی کنند و با اتکا بر یافته‌های پژوهشی در مسیر بهبود آموزش قدم بردارند.

از اصلی‌ترین محدودیت‌های این مطالعه می‌توان به محدود کردن جست‌وجو به متون و منابع انگلیسی اشاره کرد. این در حالی است که ممکن است به زبان‌های دیگر، دیدگاه‌های گسترده‌تری در رابطه با سواد پژوهشی معلمان وجود داشته باشد یا اینکه الگوهای دیگری به منظور ارزیابی سواد پژوهشی آن‌ها مطرح شده باشد. گفتنی است که در این مطالعه، تبیین نقش معلمان در رابطه

با پژوهش و ارزیابی الگوهای سواد پژوهشی فقط با استفاده از روش مرور دامنه‌ای مورد بررسی قرار گرفت. با وجود این، این موضوعات را می‌توان با کمک روش‌ها و ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات دیگری مانند مصاحبه و پرسش‌نامه نیز مورد بررسی قرار داد. همچنین در این پژوهش، نظرات استادان، دانشجویان و ذینفعان در رابطه با سواد پژوهشی معلمان لحاظ نشده است. با این حال، این محدودیت‌ها مسیر پژوهش‌های آینده را مشخص می‌کنند.

۶. منابع

- افشاری، م. و محمدزاده قصر، ا. (۱۳۹۱). بررسی چالش‌های فرهنگ پژوهش در ایران. در *دومین همایش مدیریت پژوهش و فناوری*. تهران: دانشگاه صنعتی شریف.
- ساکی، ر. (۱۳۹۱). پژوهش معلم-محور: پارادایمی نو در آموزش‌های پژوهشی، *راهبرد آموزش*، ۵(۳)، ۱۹۱-۱۹۷.
- نوری، ع.، اعتمادی‌زاده، ه. (۱۳۹۷). ارزشیابی سطح دانش و نگرش معلمان مدارس در ارتباط با پژوهش تربیتی. *تدریس پژوهی*، ۶(۴)، ۶۵-۴۶.
- محمدنژاد، ع.، کهنه‌پوشی، س.م.، حسینی، س.م. (۱۳۹۲). سواد پژوهشی معلم و نقش آن در ارتقای کیفیت آموزش علوم. *مطالعات برنامه‌درسی ایران*، ۲۹، ۱۱۷-۱۳۴.

References

- Aghazadeh, S., & Anani Sarab, M. R. (under review). English language teachers' research literacy test: Construction and validation. *Journal of Language and Education*.
- Afshari, M. Mohammadzadeh Ghasr, A. (2012). Investigating the challenges of research culture in Iran [conference presentation]. *2nd Conference on Management of Research and Technology*. Sharif University of Technology [In Persian].
- Arksey, H., & O'Malley, L. (2005). Scoping studies: Towards a methodological framework. *International Journal of Social Research Methodology*, 8(1), 19-32.
- Arreman, I.E. (2008). The process of finding a shape: Stabilizing new research

- structures in Swedish teacher education, 2000–2007. *European Educational Research Journal*, 7(2), 157–175.
- Borg, S. (2007). Research engagement in English language teaching. *Teaching and Teacher Education*, 23(5), 731–747.
  - Borg, S. (2009). English language teachers' conceptions of research. *Applied Linguistics*, 30(3), 358–388.
  - Borg, S. (2010). Language teacher research engagement. *Language Teaching*, 43(4), 391–429.
  - Borg, S., & Alshumaimeri, Y. (2012). University teacher educators' research engagement: Perspectives from Saudi Arabia. *Teaching and Teacher Education*, 28(3), 347–356.
  - Borg, S., & Liu, Y. (2013). Chinese college English teachers' research engagement. *TESOL Quarterly*, 47(2), 270–299.
  - Boyd, P. (2021). Teachers' research literacy as research-informed professional judgment. In P. Boyd, A. Szplit, & Z. Zbróg (Eds.), *Developing teachers' research literacy: International perspectives* (pp. 17–43). Wydawnictwo Libron
  - Boynton, P. M., & Greenhalgh, T. (2004). Hands-on guide to questionnaire research: Selecting, designing, and developing your questionnaire. *British Medical Journal (BMJ)*, 328(7451), 1312–1315.
  - Cochran-Smith, M., & Lytle, S. L. (2004). Practitioner inquiry, knowledge, and university culture. In J. J. Loughran, M. L. Hamilton, V. K. LaBoskey, & T. Russell (Eds.), *International handbook of self-study of teaching and teacher education practices* (pp. 601–649). Kluwer Academic Press.
  - Constable, H. & Boyd, P. (2021). Master teachers: The constrained role of research literacy. In P. Boyd, A. Szplit, & Z. Zbróg (Eds.), *Developing teachers' research literacy: International perspectives* (pp. 243–269). Wydawnictwo Libron.
  - Dikilitaş, K., & Yaylı, D. (2018). Teachers' professional identity development

through action research. *ELT Journal*, 72(4), 415–424.

- Donitsa-Schmidt, S., & Zuzovsky, R. (2021). Neither consumer nor producer: Addressing low levels of teacher research literacy across a national education system. In P. Boyd, A. Szplit, & Z. Zbróg (Eds.), *Developing teachers' research literacy: International perspectives* (pp. 297–318). Wydawnictwo Libron.
- Dow, M. J., & Sutton, S. W. (2016). *A theory of research literacy: Threshold performance skills from classroom to practice*. Emporia State University, School of Library and Information Science
- Evans, C. (2017). Early career teachers' research literacy: What does it look like and what elements support its development in practice? *Research Papers in Education*, 32(4), 540–551.
- Evans, C., Waring, M., & Christodoulou, A. (2017). Building teachers' research literacy: Integrating practice and research. *Research Papers in Education*, 32(4), 403–423.
- Gess, C., Geiger, C., & Ziegler, M. (2018). Social-scientific research competency: Validation of test score interpretations for evaluative purposes in higher education. *European Journal of Psychological Assessment*, 35(5), 737–750.
- Gess, C., Wessels, I., & Blömeke, S. (2017). Domain-specificity of research competencies in the social sciences: Evidence from differential item functioning. *Journal for Educational Research Online*, 9(2), 11–36.
- Griffioen, D. (2013). *Research in higher professional education: A staff perspective*. Gildeprint Drukkerijen.
- Groß Ophoff, J., Egger, C. (2021). Assessment of German and Austrian students' educational research literacy: Validation of a competency test based on cross-national comparisons. *Studia Paedagogica*, 4(26), 27–45.
- Groß Ophoff, J., Schladitz, S., & Wirtz, M. (2017). Differences in research literacy in educational science depending on study program and university. In *Proceedings*

of the 3rd International Conference on Higher Education Advances (pp. 1193–1202). Editorial Universitat Politècnica de València.

- Groß Ophoff, J., Schladitz, S., Leuders, J., Leuders, T., & Wirtz, M. A. (2015). Assessing the development of educational research literacy: The effect of courses on research methods in studies of educational science. *Peabody Journal of Education*, 90(4), 560–573.
- Groß Ophoff, J., Wolf, R., Schladitz, S., & Wirtz, M. (2017). Assessment of educational research literacy in higher education: Construct validation of the factorial structure of an assessment instrument comparing different treatments of omitted responses. *Journal for Educational Research Online*, 9(2), 37–68.
- Gutman, M., & Genser, L. (2017). How pre-service teachers internalize the link between research literacy and pedagogy. *Educational Media International*, 54(1), 63–76.
- Haberfellner, C., & Fenzl, T. (2017). The utility value of research evidence for educational practice from the perspective of preservice student teachers in Austria-A qualitative exploratory study. *Journal for Educational Research Online*, 9(2), 69–87.
- Harel, M. & Sela, O. (2011). Like looking through a magnifying glass: Teachers researching their work. *Studies in Education*, 5, 102–132.
- Ismail, R., & Meerah, T. S. M. (2012). Evaluating the research competencies of doctoral students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 59, 244–247.
- Jemsy, A. U. A. (2018). Educational research literacy: Meanings and components. *Asian Journal of Multidisciplinary Studies*, 1(1), 126–134.
- Kirkwood, M., & Christie, D. (2006). The role of teacher research in continuing professional development. *British Journal of Educational Studies*, 54(4), 429–448.
- Kuo, Y. H., & Chiu, J. (2009). Mentoring undergraduates in their research proposal writing: EFL students in Taiwan. *The Mentor: An Academic Advising Journal*, 11,

1-8.

- Liu, Y., & Borg, S. (2014). Tensions in teachers' conceptions of research: Insights from college English teaching in China. *Chinese Journal of Applied Linguistics*, 37(3), 273-291.
- McKay, S. L. (2006). *Researching second language classrooms*. Lawrence Erlbaum.
- Meerah, T. S. M., Osman, K., Zakaria, E., Ikhsan, Z. H., Krish, P., Lian, D. K. C. & Mahmud, D. (2011). Developing an instrument to measure research skills, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 60, 630-636.
- Meijer, P.C., Oolbekkink, H.W., Meirink, J.A. & Lockhorst, D. (2013). Teacher research in secondary education: Effects on teachers' professional and school development, and issues of quality. *International Journal of Educational Research*, 57, 39-50.
- Mohammad Nezhad, A., Kohnehpooshi, S. M., & Hosseini, S. M. (2013). Teacher research literacy and its role in developing the quality of science education. *Studies in Iranian Curriculum Studies*, 29, 117-134 [In Persian].
- Noori, A, & Etemadizadeh, H. (2018). Evaluating the level of knowledge and perceptions of school teachers in relation to educational research. *Research Instruction*, 6(4), 46-65 [In Persian].
- Ophoff, J. G., & Egger, C. (2021). Assessment of German and Austrian students' educational research literacy: Validation of a competency test based on cross-national comparisons. *Studia Paedagogica*, 26(4), 27-45.
- Sakki, R. (2012). Teacher-oriented research: A new paradigm in research instruction. *Educational Approach*, 3(5), 191-197 [In Persian].
- Schladitz, S., Groß Ophoff, J., & Wirtz, M. (2015). Konstruktvalidierung eines Tests zur Messung bildungswissenschaftlicher Forschungskompetenz [Construct validation of a test to measure educational research competence]. In S. Blömeke &

- O. Zlatkin-Troitschanskaia (Eds.), *Kompetenzen von Studierenden* (Zeitschrift für Pädagogik, 61. Beiheft, pp. 167–184). Beltz.
- Tack, H. & Vanderlinde, R. (2016). Measuring teacher educators' researcherly disposition: Item development and scale construction. *Vocations and Learning*, 9(1), 43–62.
  - Tindowen, D.J., Guzman, J. & Macanang, D. (2019). Teachers' conception and difficulties in doing action research. *Universal Journal of Educational Research*, 7(8), 1787–1794.
  - Toom, A., Kynäslahti, H., Krokfors, L., Jyrhämä, R., Byman, R., Stenberg, K., Maaranen, K. & Kansanen, P. (2010). Experiences of a research-based approach to teacher education: Suggestions for future policies. *European Journal of Education*, 45(2), 331–344.
  - Tricco, A. C., Lillie, E., Zarin, W., O'Brien, K. K., Colquhoun, H., Levac, D., ... & Straus, S. E. (2018). PRISMA extension for scoping reviews (PRISMA-ScR): Checklist and explanation. *Annals of Internal Medicine*, 169(7), 467–473.
  - Tullock, B., & Ortega, L. (2017). Fluency and multilingualism in study abroad: Lessons from a scoping review. *System*, 71, 7–21.
  - Ulla, M.B. (2018). Benefits and challenges of doing research: Experiences from Philippine public-school teachers. *Issues in Educational Research*, 28(3), 797–810.
  - Wang, Q. & Zhang, H. (2014). Promoting teacher autonomy through university-school collaborative action research. *Language Teaching Research*, 18, 222–241.
  - Westbroek, H., Jongejan, H. W., & de Vries, B. (2021). Research literacy in initial teacher education: Supporting the development of personal theories. In P. Boyd, A. Szplit, & Z. Zbróg (Eds.), *Developing teachers' research literacy: International perspectives* (pp. 113–135). Wydawnictwo Libron.
  - Williams, D. & Coles, L. (2007). Teachers' approaches to finding and using research evidence: An information literacy perspective. *Educational Research*, 49(2), 185–

206.

- Wilson, A., G. Åkerlind, B. Walsh, B. Stevens, B. Turner, and A. Shield. (2013). Making professionalism meaningful to students in higher education. *Studies in Higher Education*, 38(8), 1222–1238.
- Xerri, D. (2018). The use of interviews and focus groups in teacher research. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 91(3), 140–146.
- Yamin-Ali, J., & Sambucharan, M. (2021). Action research journals: A window into how student teachers build research literacy. In P. Boyd, A. Szplit, & Z. Zbróg (Eds.), *Developing teachers' research literacy: International perspectives* (pp. 137–163). Kraków: Wydawnictwo Libron.
- Yusof, I. J., Latif, A. A., Derasid, N. A. C, Jani, M. D. M. (2019). Measuring research literacy: Development of research literacy test. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication (TOJDAC)*, 8, 1649–1655.
- Yusof, I. J., Latif, A. A., Derasid, N. A. C., & Jani, M. D. M. (2019). Research literacy level of education postgraduate research students using Rasch measurement model. *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)*, 8, 791–796.
- Yusof, I. J., Latif, A.A., & Supie, H.S. (2021). Assessing statistical literacy level of postgraduate education research students in Malaysian research universities. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*, 12(5), 1318–1324.
- Zaker, A., & Nosratinia, M. (2021). Development and validation of a quantitative research literacy questionnaire. *International Journal of Foreign Language Teaching and Research*, 9(37), 11–30.
- Zaker, A., Nosratinia, M., Birjandi, P., & Yazdani Moghaddam, M. (2020). The impact of implementing critical appraisal on EFL teachers' data analysis

knowledge. *International Journal of Foreign Language Teaching and Research*, 8(29), 59–74.

- Zaker, A., Nosratinia, M., Birjandi, P., & Yazdanimoghaddam, M. (2019). The impact of implementing critical appraisal on EFL teachers' quantitative research literacy. *Journal of Language and Translation*, 9(2), 141–155.
- Zbróg, Z. (2021). Professionalization of university-based teacher educators' pedagogical approach in developing the research literacy of their student teachers. In P. Boyd, A. Szplit, & Z. Zbróg (Eds.), *Developing teachers' research literacy: International perspectives* (pp. 345–357). Wydawnictwo Libron.

۷. ضمیمه

جدول ۲: ویژگی‌های مطالعات مرور شده

Table 2
Key Features of Reviewed Research Studies

ردیف	عنوان مطالعه	نویسندگان و سال انتشار	کشور	نوع مطالعه	طرح مطالعه	روش مطالعه	مشارکت‌کنندگان	ابزار جمع‌آوری داده‌ها	تعریف سواد پژوهشی
۱	تولید و اعتبارسنجی آزمون سواد پژوهشی معلمان زبان انگلیسی	آقازاده و عنانی سراب (تحت داوری)	ایران	تجربی	مقطعی	کمی (توصیفی)	معلمان ضمن خدمت	آزمون سواد پژوهشی معلمان زبان انگلیسی	سواد پژوهشی متشکل از سه مولفه کلیدی سواد اطلاعاتی، سواد آماری و استدلال مبتنی بر شواهد پژوهشی است.
۲	ارزیابی سطح سواد آماری دانشجویان تحصیلات تکمیلی در دانشگاه‌های مالزی	یوسف، لطیف و سوپی (2021)	مالزی	تجربی	مقطعی	کمی (توصیفی)	دانشجویان مقطع تحصیلات تکمیلی	آزمون سواد پژوهشی	سواد پژوهشی شامل سه مولفه سواد اطلاعاتی، دانش روش پژوهش و سواد آماری است.
۳	حرفه‌ای‌سازی رویکرد آموزشی مربیان تربیت‌معلم در رابطه با رشد سواد پژوهشی دانشجویان	زبراگ (2021)	لهستان	نظری	-	کیفی (نظریه‌پردازی)	-	-	سواد پژوهشی عبارت است از توانایی تعیین موضوع و سؤالات پژوهش، جمع‌آوری داده‌های لازم، به‌کارگیری روش پژوهش مناسب، سازمان‌دهی اطلاعات جمع‌آوری شده، ارزیابی و تحلیل داده‌ها، انتشار یافته‌ها و به‌کارگیری دانش جدید
۴	معلمان مقطع کارشناسی ارشد: نقش محدود سواد پژوهشی	کانستبل و بوید (2021)	انگلستان	تجربی	طولی	کیفی (تحلیل محتوا)	معلمان ضمن خدمت	مصاحبه	سواد پژوهشی عبارت است از به‌کارگیری نقادانه یافته‌های پژوهشی و تولید دانش مبتنی بر جرد عملی از طریق انجام پژوهش.
۵	دفتر ثبت وقایع اقدام‌پژوهی: روزنه‌ای به چگونگی	یامین-علی و سمیوچاران (2021)	ترینیداد و توباگو	تجربی	طولی	کیفی (تحلیل محتوا)	معلمان پیش از خدمت	دفتر ثبت وقایع معلمان	سواد پژوهشی عبارت است از توانایی طراحی و اجرای مراحل پژوهش، تجزیه و

ردیف	عنوان مطالعه	نویسندگان و سال انتشار	کشور	نوع مطالعه	طرح مطالعه	روش مطالعه	مشارکت‌کنندگان	ابزار جمع‌آوری داده‌ها	تعریف سواد پژوهشی
	رشد سواد پژوهشی معلمان پیش از خدمت								تحلیل داده‌ها و در نهایت تصمیم‌گیری آگاهانه در رابطه با مسائل آموزشی.
۶	سواد پژوهشی در آموزش‌های اولیه معلمان: حمایت از شکل‌گیری نظریه‌های شخصی	وستبروک، جنگجان، کال و دو و رایس (2021)	هلند	تجربی	طولی	کمی (آزمایشی)	معلمان پیش از خدمت	پرسش‌نامه ارزیابی دوره آموزشی سواد پژوهشی	سواد پژوهشی عبارت است از توانایی تفسیر ادبیات پژوهش، تأمل و استفاده از نتایج پژوهشی در رابطه با تدریس، تبدیل نتایج مطالعات پژوهشی به راهکارهایی کاربردی در تدریس.
۷	ارزیابی سواد پژوهشی دانشجویان آلمانی و اتریشی: اعتبارسنجی آزمون شایستگی بر اساس مقایسه‌های بین‌المللی	گروس اوفاف و اِگر (2021)	آلمان و اتریش	تجربی	مقطعی	کمی (توصیفی)	دانشجویان رشته علوم تربیتی و معلمان پیش از خدمت	آزمون سواد پژوهشی در آموزش	سواد پژوهشی عبارت است از توانایی دسترسی به مطالعات پژوهشی، تأمل و به‌کارگیری نتایج حاصل از آن برای حل مشکلات مرتبط با تصمیمات آموزشی.
۸	سواد پژوهشی معلمان به‌عنوان قضاوت حرفه‌ای پژوهش-محور	بوید (2021)	انگلستان	نظری	-	کیفی (نظریه‌پردازی)	-	-	سواد پژوهشی عبارت است از به‌کارگیری نقادانه یافته‌های پژوهشی و تولید دانش مبتنی بر خرد عملی از طریق انجام پژوهش.
۹	تأثیر ارزیابی انتقادی بر دانش تحلیل داده معلمان زبان انگلیسی	ناکر، نصرتی نیا، بیرجندی و یزدانی مقدم (2020)	ایران	تجربی	طولی	کمی (آزمایشی)	دانشجویان مقطع کارشناسی رشته زبان انگلیسی	پرسش‌نامه سواد پژوهشی کمی	سواد پژوهشی کمی شامل چهار مولفه توسعه دانش انتخاب موضوع پژوهش، دانش طراحی پژوهش، دانش رویه‌ای و دانش تجزیه و تحلیل داده‌هاست.
۱۰	سنجش سطح سواد پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی با استفاده از الگوی	یوسف، لطیف، دراسید و جانی (2019)	مالزی	تجربی	مقطعی	کمی (توصیفی)	دانشجویان مقطع تحصیلات تکمیلی	آزمون سواد پژوهشی	سواد پژوهشی شامل سه مولفه سواد اطلاعاتی، دانش روش پژوهش و سواد آماري است.

ردیف	عنوان مطالعه	نویسندگان و سال انتشار	کشور	نوع مطالعه	طرح مطالعه	روش مطالعه	مشارکت کنندگان	ابزار جمع‌آوری داده‌ها	تعریف سواد پژوهشی
	اندازه‌گیری راش								
۱۱	تولید و اعتبارسنجی پرسش‌نامه سواد پژوهشی کمی	ذاکر و نصرتی نیا (2019)	ایران	تجربی	مقطعی	کمی (توصیفی)	دانشجویان رشته زبان انگلیسی	پرسش‌نامه سواد پژوهشی کمی	سواد پژوهشی کمی شامل چهار مولفه توسعه دانش، انتخاب موضوع پژوهش، دانش طراحی پژوهش، دانش رویه‌ای و دانش تجزیه و تحلیل داده‌هاست.
۱۲	دیدگاه معلمان نسبت به اقدام‌پژوهی و چالش‌های آن	تیندون، گزمان و مکنونانج (2019)	فیلیپین	تجربی	مقطعی	آمیخته (به هم تنیده)	معلمان ضمن خدمت	پرسش‌نامه دیدگاه معلمان نسبت به اقدام‌پژوهی و مصاحبه	سواد پژوهشی شامل آشنایی با فرایند نظام‌مند انجام پژوهش با هدف بهبود روش‌های تدریس یا حل مشکلات موجود در محیط آموزشی است.
۱۳	تأثیر ارزیابی انتقادی بر سواد پژوهشی کمی معلمان زبان انگلیسی	ذاکر، نصرتی نیا، بیرجندی و یزدانی مقدم (2019)	ایران	تجربی	طولی	کمی (آزمایشی)	دانشجویان مقطع کارشناسی رشته زبان انگلیسی	پرسش‌نامه سواد پژوهشی کمی	سواد پژوهشی کمی شامل چهار مولفه توسعه دانش، انتخاب موضوع پژوهش، دانش طراحی پژوهش، دانش رویه‌ای و دانش تجزیه و تحلیل داده‌هاست.
۱۴	قابلیت‌های پژوهشی در علوم اجتماعی: اعتبارسنجی تفسیر نمره آزمون برای اهداف ارزشیابی در آموزش عالی	گس، گایگر و زیگر (2018)	آلمان	تجربی	مقطعی	کمی (توصیفی)	دانشجویان مقطع کارشناسی رشته علوم اجتماعی	آزمون قابلیت پژوهشی	سواد پژوهشی شامل سه مولفه دانش روش‌های پژوهش، دانش روش‌شناسی و دانش رویه‌های پژوهش است.
۱۵	سواد پژوهشی در آموزش: معانی و مولفه‌ها	جمسی (2018)	فیلیپین	نظری	-	کیفی (نظریه‌پردازی)	-	-	سواد پژوهشی شامل شش مولفه دانش مفاهیم پژوهش، سواد آماری، سواد اطلاعاتی، مشارکت در انجام پژوهش، دیدگاه نسبت به پژوهش و مهارت تفکر انتقادی است.

ردیف	عنوان مطالعه	نویسندگان و سال انتشار	کشور	نوع مطالعه	طرح مطالعه	روش مطالعه	مشارکت‌کنندگان	ابزار جمع‌آوری داده‌ها	تعریف سواد پژوهشی
۱۶	استفاده از مصاحبه و گروه‌های کانونی در پژوهش‌های معلمان	خری (۲۰۱۸)	مالتا	تجربی	مقطعی	کیفی (تحلیل محتوا)	معلمان پیش از خدمت	مصاحبه و گروه‌های کانونی	سواد پژوهشی شامل دانش و مهارت‌های مورد نیاز برای انجام پژوهش به شیوه‌ای مؤثر است.
۱۷	مزایا و چالش‌های انجام پژوهش: تجربیات معلمان مدارس دولتی در فیلیپین	یولا (۲۰۱۸)	فیلیپین	تجربی	مقطعی	کیفی (تحلیل محتوا)	معلمان ضمن خدمت	مصاحبه	سواد پژوهشی عبارت است از دانش لازم برای شناسایی مسئله پژوهش و آشنایی با روش‌های نظام‌مند رسیدگی به مسائل آموزشی.
۱۸	تأثیر قالب‌های مختلف پاسخ بر سنجش سواد پژوهشی در آموزش	شالادیتز، گروس اوفاف و ویترس (۲۰۱۷)	آلمان	تجربی	مقطعی	کمی (توصیفی)	دانشجویان رشته علوم تربیتی	آزمون سواد پژوهشی در آموزش	سواد پژوهشی عبارت است از توانایی دسترسی هدفمند به مطالعات پژوهشی، تأمل و استفاده از شواهد حاصل از پژوهش در حوزه آموزش.
۱۹	تقویت سواد پژوهشی معلمان: ترکیب تدریس و پژوهش	ایوانز، وارینگ و کریستودولو (۲۰۱۷)	انگلستان	نظری	-	کیفی (نظریه‌پردازی)	-	-	سواد پژوهشی شامل توانایی استخراج و ترکیب انواع مختلف شواهد به‌دست‌آمده از پژوهش، مشارکت فعال در امر پژوهش و بررسی یافته‌های سایر پژوهشگران است.
۲۰	ارزش سودمندی شواهد پژوهشی در رابطه با عملکرد آموزشی از دیدگاه معلمان پیش از خدمت در اتریش: مطالعه اکتشافی - کیفی	هابرفلر و فنزل (۲۰۱۷)	اتریش	تجربی	مقطعی	کیفی (تحلیل محتوا)	معلمان پیش از خدمت	مصاحبه	سواد پژوهشی عبارت است از توانایی معلمان در به‌کارگیری کارآمد شواهد پژوهشی به منظور تقویت عملکرد آموزشی.
۲۱	درک معلمان پیش از خدمت از رابطه میان سواد پژوهشی و آموزش	گاتمن و گنزر (۲۰۱۷)	اسرائیل	تجربی	طولی	آمیخته (به هم تنیده)	معلمان پیش از خدمت	فهرست سواد پژوهشی و انجمن سواد پژوهشی	سواد پژوهشی عبارت است از توانایی شناسایی مسائل آموزشی موجود، تدوین سؤالات پژوهشی مناسب، طراحی و انجام پژوهش به

ردیف	عنوان مطالعه	نویسندگان و سال انتشار	کشور	نوع مطالعه	طرح مطالعه	روش مطالعه	مشارکت کنندگان	ابزار جمع آوری داده‌ها	تعریف سواد پژوهشی
									منظور بررسی آن‌ها، تفسیر نتایج و ارائه راهکارهای کاربردی جهت رفع چالش‌ها.
۲۲	تفاوت در سطح سواد پژوهشی دانشجویان رشته علوم تربیتی بر اساس برنامه تحصیلی و دانشگاه	گروس اوفاف، شلادیتز و ویرتس (۲۰۱۷)	آلمان	تجربی	مقطعی	کمی (توصیفی)	دانشجویان رشته علوم تربیتی	آزمون سواد پژوهشی در آموزش	از توانایی دسترسی هدفمند به مطالعات پژوهشی، تأمل و استفاده از شواهد حاصل از پژوهش در حوزه آموزش.
۲۳	ارزیابی سواد پژوهشی در آموزش عالی: اعتبارسنجی ساختار عاملی ابزار ارزیابی از طریق مقایسه مداخله‌های مختلف پاسخ‌های حذف شده	گروس اوفاف، ولف، شلادیتز و ویرتس (2017)	آلمان	تجربی	مقطعی	کمی (توصیفی)	دانشجویان رشته علوم تربیتی	آزمون سواد پژوهشی در آموزش	از توانایی دسترسی هدفمند به مطالعات پژوهشی، تأمل و استفاده از شواهد حاصل از پژوهش در حوزه آموزش.
۲۴	دامنه خاص قابلیت‌های پژوهشی در علوم اجتماعی: شواهدی از کارکرد افتراقی سوالات	گس، وسلز و بلومک (2017)	آلمان	تجربی	مقطعی	کمی (توصیفی)	دانشجویان مقطع کارشناسی رشته علوم اجتماعی	آزمون قابلیت پژوهشی	سواد پژوهشی شامل سه مولفه روش‌های پژوهش، روش‌شناسی و رویه‌های پژوهش است.
۲۵	سواد پژوهشی معلمان مبتدی چگونه است و چه عناصری در رشد آن در رابطه با تدریس موثرند؟	ایوانز (2017)	انگلستان	نظری	-	کیفی (نظریه‌پردازی)	-	-	سواد پژوهشی شامل توانایی استخراج و ترکیب انواع مختلف شواهد به دست آمده از پژوهش، مشارکت فعال در امر پژوهش و همچنین بررسی یافته‌های سایر پژوهشگران است.
۲۶	سنجش گرایش پژوهشی مربیان تربیت‌معلم: تولید سوالات و مقیاس	تک و وندرلایند (2016)	بلژیک	تجربی	مقطعی	کمی (توصیفی)	مربیان تربیت‌معلم	مقیاس گرایش پژوهشی مربیان تربیت‌معلم	سواد پژوهشی متشکل از چهار مولفه اهمیت دادن به پژوهش، استفاده هوشمندانه از نتایج پژوهشی، توانایی

ردیف	عنوان مطالعه	نویسندگان و سال انتشار	کشور	نوع مطالعه	طرح مطالعه	روش مطالعه	مشارکت‌کنندگان	ابزار جمع‌آوری داده‌ها	تعریف سواد پژوهشی
									انجام پژوهش و اجرای پژوهش است.
۲۷	نظریه سواد پژوهشی: آستانه مهارت‌های عملی از کلاس درس تا تدریس	داو و ساتن (2016)	آمریکا	نظری	-	کیفی (نظریه‌پردازی)	-	-	سواد پژوهشی عبارت است از توانایی جست‌وجوی ماهرانه، بازیابی، تفسیر و ارزیابی نقادانه مطالعات پژوهشی.
۲۸	ارزیابی رشد سواد پژوهشی در آموزش: تأثیر دوره‌های روش پژوهش در مطالعات علوم تربیتی	گروس اوفاف، شلادیتز، لیودر، لیودر و ویرتس (2015)	آلمان	تجربی	طولی	کمی (آزمایشی)	دانشجویان رشته علوم تربیتی	آزمون سواد پژوهشی در آموزش	سواد پژوهشی عبارت است از توانایی دسترسی هدفمند به مطالعات پژوهشی، تأمل و استفاده از شواهد حاصل از پژوهش در حوزه آموزش.
۲۹	تنش‌های موجود در درک معلمان از پژوهش: بینش‌هایی از تدریس زبان انگلیسی در کالج‌های چین	لیو و بورگ (2014)	چین	تجربی	مقطعی	کیفی (تحلیل محتوا)	معلمان ضمن خدمت	مصاحبه	سواد پژوهشی عبارت است از درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و کاربرد یافته‌های آنها در آموزش
۳۰	پژوهش در آموزش عالی حرفه‌ای	گریفن (2013)	هلند	تجربی	مقطعی	کیفی (تحلیل محتوا)	-	تحلیل اسناد و مدارک	سواد پژوهشی عبارت است از توانایی یافتن، خواندن و درک ادبیات موضوع، طراحی پژوهش، جمع‌آوری داده‌ها، تفسیر و گزارش نتایج پژوهش و به‌کارگیری نتایج پژوهشی.
۳۱	تأثیر معلم‌پژوهی بر آموزش متوسطه: رشد حرفه‌ای معلمان و مدرسه و مسائل مربوط به کیفیت	میجر، اولبکینک، میرینک و لاکهورست (۲۰۱۳)	هلند	تجربی	طولی	کیفی (تحلیل محتوا)	معلمان ضمن خدمت	مصاحبه	سواد پژوهشی عبارت است از برنامه‌ریزی، طراحی و اجرای مطالعات پژوهشی.
۳۲	مشارکت پژوهشی معلمان انگلیسی در کالج	بورگ و لیو (2013)	چین	تجربی	مقطعی	آمیخته (بهم تنیده)	معلمان ضمن خدمت	پرسش‌نامه دیدگاه معلمان	سواد پژوهشی عبارت است از

ردیف	عنوان مطالعه	نویسندگان و سال انتشار	کشور	نوع مطالعه	طرح مطالعه	روش مطالعه	مشارکت‌کنندگان	ابزار جمع‌آوری داده‌ها	تعریف سواد پژوهشی
	چین							نسبت به مشارکت در پژوهش و مصاحبه	درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و کاربرد یافته‌های آنها در آموزش
۳۳	مشارکت پژوهشی مربیان تربیت‌معلم دانشگاه: دیدگاه‌هایی از عربستان سعودی	بورگ و الشومایمری (2012)	عربستان سعودی	تجربی	مقطعی	کمی (توصیفی)	مربیان تربیت‌معلم	پرسش‌نامه دیدگاه معلمان نسبت به مشارکت در پژوهش	سواد پژوهشی عبارت است از درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و کاربرد یافته‌های آنها در آموزش
۳۴	ارزیابی صلاحیت‌های پژوهشی دانشجویان دکتری	اسماعیل و میرا (2012)	مالزی	تجربی	مقطعی	کمی (توصیفی)	دانشجویان مقطع دکتری	پرسش‌نامه مهارت‌های پژوهشی	سواد پژوهشی متشکل از پنج مولفه قابلیت پژوهش، مهارت‌های تفکر، مهارت‌های حل مسئله، مهارت‌های ارتباطی و مهارت‌های روش پژوهش است.
۳۵	نگاه ذره‌بینی: بررسی تدریس معلمان از طریق پژوهش	هارل و سلا (2011)	اسرائیل	نظری	طولی	کیفی (تحلیل محتوا)	معلمان ضمن خدمت	دفتر ثبت وقایع معلمان	سواد پژوهشی عبارت است از توانایی دسترسی به مطالعات پژوهشی، ارزیابی نتایج آنها و مشارکت معلمان در انجام مطالعات اقدام‌پژوهی.
۳۶	تولید ابزار سنجش مهارت‌های پژوهشی	میرا، عثمان، زکریا، حاجی، احسان، کریش، لیان و محمود (2011)	مالزی	تجربی	مقطعی	کمی (توصیفی)	دانشجویان مقطع دکتری	پرسش‌نامه مهارت‌های پژوهشی	سواد پژوهشی متشکل از پنج مولفه قابلیت پژوهش، مهارت‌های تفکر، مهارت‌های حل مسئله، مهارت‌های ارتباطی و مهارت‌های روش پژوهش است.
۳۷	مشارکت معلمان زبان انگلیسی در پژوهش	بورگ (2010)	انگلستان	نظری	-	کیفی (نظریه‌پردازی)	-	-	سواد پژوهشی عبارت است از درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و کاربرد یافته‌های آنها در آموزش

ردیف	عنوان مطالعه	نویسندگان و سال انتشار	کشور	نوع مطالعه	طرح مطالعه	روش مطالعه	مشارکت‌کنندگان	ابزار جمع‌آوری داده‌ها	تعریف سواد پژوهشی
۳۸	تجارب رویکرد پژوهش‌محور در آموزش معلمان: پیشنهادهایی برای سیاست‌های آینده	توم و همکاران (2010)	فنلاند	تجربی	مقطعی	آمیخته (به هم تنیده)	معلمان پیش از خدمت و ضمن خدمت	پرسش‌نامه دیدگاه معلمان نسبت به رویکرد پژوهش - محور و مصاحبه	سواد پژوهشی عبارت است از توانایی برنامه‌ریزی برای انجام پژوهش و تولید دانش.
۳۹	راهنمای دانشجویان کارشناسی در نوشتن پیشنهاد پژوهشی: دانشجویان رشته زبان انگلیسی در تایوان	کو و چو (2009)	تایوان	تجربی	مقطعی	کیفی (تحلیل محتوا)	دانشجویان مقطع کارشناسی رشته زبان انگلیسی	مصاحبه	سواد پژوهشی عبارت است از توانایی انتخاب موضوع، تدوین پرسش پژوهش، نگارش مرور ادبیات با اتکا بر تفکر انتقادی و انتخاب روش پژوهش مناسب.
۴۰	درک معلمان زبان انگلیسی از مشارکت در پژوهش	بورگ (2009)	انگلستان	تجربی	مقطعی	آمیخته (به هم تنیده)	معلمان ضمن خدمت	پرسش‌نامه دیدگاه معلمان نسبت به مشارکت در پژوهش و مصاحبه	سواد پژوهشی عبارت است از درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و کاربرد یافته‌های آنها در آموزش
۴۱	فرایند شکل‌گیری: تثبیت ساختارهای پژوهشی جدید در آموزش معلمان سوئد از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۷	آرمن (2008)	سوئد	تجربی	مقطعی	کیفی (تحلیل محتوا)	مربیان تربیت‌معلم و مدیران	مصاحبه	سواد پژوهشی عبارت است از مشارکت فعالانه در امر پژوهش و تولید دانش.
۴۲	تدریس مبتنی بر شواهد پژوهشی: دیدگاه اطلاعاتی	ویلیامز و کولز (2007)	انگلستان	تجربی	مقطعی	آمیخته (به هم تنیده)	معلمان ضمن خدمت	پرسش‌نامه دیدگاه معلمان نسبت به مشارکت در پژوهش و مصاحبه	سواد پژوهشی عبارت است از توانایی دسترسی به شواهد پژوهشی و انتشار و به اشتراک‌گذاری یافته‌های پژوهشی.
۴۳	مشارکت در پژوهش در آموزش زبان انگلیسی	بورگ (2007)	انگلستان	تجربی	مقطعی	کمی (توصیفی)	معلمان ضمن خدمت	پرسش‌نامه دیدگاه معلمان	سواد پژوهشی عبارت است از

ردیف	عنوان مطالعه	نویسندگان و سال انتشار	کشور	نوع مطالعه	طرح مطالعه	روش مطالعه	مشارکت کنندگان	ابزار جمع آوری داده‌ها	تعریف سواد پژوهشی
								نسبت به مشارکت در پژوهش	درک انتقادی گزارش‌های پژوهشی و کاربرد یافته‌های آن‌ها در آموزش
۴۴	پژوهش معلم، دانش و فرهنگ دانشگاه	کاچران-اسمیت و لایتل (2004)	آمریکا	نظری	-	کیفی (نظریه پردازی)	-	-	سواد پژوهشی عبارت است از توانایی انجام پژوهش و تولید دانش.

